

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та
реставрації

Методичні рекомендації до самостійної роботи

навчальної дисципліни

Іконопис

для спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація.

Освітня програма «Образотворче мистецтво».

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Автор: доц. Попенюк Ю.А.

Затверджено на засіданні кафедри
образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації
№1 від “31” серпня 2023 р.

Івано-Франківськ – 2023 р.

ЗМІСТ

1. Вступ
2. Пояснювальна записка
3. Структура самостійної роботи
4. Тематичний план самостійної роботи
5. Питання для самоконтролю
6. Оцінювання результатів самостійної роботи
7. Рекомендована література

Вступ

Іконопис - галузь сакрального мистецтва, яка пов'язана із виготовленням ікони, історія розвитку якої охоплює майже два тисячоліття. Іконопис поєднує технологію ікономалярства, іконографію, іконологію, стилістичні особливості творів, історію ікони та ін..

Навчальна дисципліна «Іконопис» спрямована на професійне опанування та поглиблене вивчення студентами практичних та теоретичних знань з основ іконопису, ознайомлення студентів з основними етапами історії іконопису від його виникнення до сучасного стану, а також спрямована на практичне оволодіння техніками та технологією ікономалярства, створення творів сакрального мистецтва, від підготовки основи до закріплення фіксуючого шару.

Навчальна дисципліна «Іконопис» є вибірковою для здобувачів другого (магістерського) рівня освіти спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» освітньої програми «Образотворче мистецтво».

Навчальна дисципліна «Іконопис» викладається магістрантам протягом двох семестрів на першому курсі. Обсяг дисципліни: 6 кредитів ЄКТС, 180 год. Програма навчальної дисципліни складається з лекційних, в основному з практичних занять, а також самостійної роботи студентів.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Іконопис» є отримання студентами теоретичних і практичних навичок у створенні творів сакрального мистецтва, зокрема іконопису, підготовки фахівця з високим рівнем іконописної майстерності, творчого мислення та креативності.

Основними цілями вивчення дисципліни є:

- вивчити особливості техніки та технології темперного, акрилового та олійного малярства, які використовуються іконописі;
- засвоїти особливості технічного виконання і властивості різних іконописних матеріалів;

- навчити студентів орієнтуватися в царині сакрального мистецтва, користуватися виражальними засобами та стилістичною мовою іконопису, втілювати набуті навички у творчих іконописних роботах та іншій мистецькій діяльності.

2. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Однією із важливих складових вивчення дисципліни «Іконопис» у системі фахової художньої підготовки є самостійна робота студентів. Під час навчального процесу вона сприяє активізації засвоєння студентом творчих навичок.

Мета самостійної роботи – сприяти якнайглибшому засвоєнню студентами знань з дисципліни «Іконопис», ознайомити їх з основним термінологічним апаратом, основними методами роботи в царині іконописання. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи дають можливість студентам глибше ознайомитися з практичними навичками виконання творів в матеріалі, які не були винесені на лекційні або практичні заняття. Вони передбачають опанування в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Завданням самостійної роботи студентів є засвоєння певних знань, умінь, навичок, закріплення та систематизація здобутих знань, їх застосування при виконанні практичних завдань. Самостійна робота студентів з дисципліни «Іконопис» становить приблизно 2/3 часу, необхідного для виконання основної освітньої програми з урахуванням рекомендацій Міністерства освіти та науки України щодо кількості годин аудиторних занять на тиждень.

Зміст самостійної роботи визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями викладача. У ході вивчення дисципліни студенти знайомляться з теоретико-методологічними

засадами, метою і завданням навчального курсу. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи з дисципліни «Іконопис» спрямовані на те, щоб дати студентам знання теоретичних основ, а також застосування ними здобутих знань, вмінь і навичок на практиці.

3. Структура самостійної роботи

Теми самостійної роботи	Кількість годин
Тема 1. Особливості іконографії храмових ікон в контексті українського малярства.	10
Тема2. Іконографія іконописних сюжетів : «Страсті Христові», «Страшний суд».	10
Тема 3. Копія української ікони із складною багатосюжетною композицією : «Страсті Христові», «Страшний суд» або «Воздвиження Чесного Хреста Господнього» в техніці жовткової темпері.	24
Тема 4. Творча робота: інтерпретація іконографічного сюжету із складною багатофігурною композицією. Матеріали і формат : за вибором студента.	24
Тема 5. Сучасний розвиток сакрального мистецтва в Україні.	10
Тема 6. Традиційні та новаторські мотиви в іконописних творах Галичини кінця ХХ- початку ХХІ століття.	10
Тема 7. Авторська інтерпретація іконографічного сюжету за вибором студента.	32
Всього	120

4. Тематичний план самостійної роботи

Тема 1. Особливості іконографії храмових ікон в контексті українського малярства.

Завдання :

1. Опрацювати рекомендовану літературу.
2. Переглянути інтернет-джерела, зібрати інформацію про храмові ікони в українському сакральному мистецтві XV-XVIII ст..

3. Написати реферат на тему : «Особливості іконографії храмових ікон в контексті українського малярства».

Тема 2. Іконографія іконописних сюжетів : «Страсті Христові», «Страшний суд».

Завдання :

1. Проаналізувати рекомендовану літературу.
2. Опрацювати інтернет-ресурси на задану тему.
3. Підготувати презентацію на тему : «Іконографія іконописних сюжетів: «Страсті Христові», «Страшний суд».

Тема 3. Копія української ікони із складною багатсюжетною композицією : «Страсті Христові», «Страшний суд» або «Воздвиження Чесного Хреста Господнього» в техніці жовткової темпері.

Завдання :

1. Опрацювати рекомендовану літературу.
2. Зібрати ілюстративний матеріал.
3. Визначитися з іконографічною композицією для копіювання.

Тема 4. Творча робота: інтерпретація іконографічного сюжету із складною багатофігурною композицією. Матеріали і формат : за вибором студента.

Завдання :

1. Ознайомитися з творчістю сучасних художників іконописців.
2. Зібрати ілюстративний матеріал.
3. Виконати ряд ескізів на обрану тему.

Тема 5. Сучасний розвиток сакрального мистецтва в Україні.

Завдання:

1. Проаналізувати рекомендовану літературу.
2. Ознайомитися з творчістю сучасних іконописців Західної України.
3. Підготувати реферат на тему : «Сучасний розвиток сакрального мистецтва в Україні».

Тема 6. Традиційні та новаторські мотиви в іконописних творах Галичини кінця XX - початку XXI століття.

Завдання:

1. Дослідити творчий доробок іконописців кінця XX - початку XXI ст.
2. Виконати презентацію на тему : «Сакральне мистецтво Галичини початку XXI ст.».

Тема 7. Авторська інтерпретація іконографічного сюжету за вибором студента.

Завдання:

1. Проаналізувати іконографічні твори сучасних художників.
2. Зробити ряд замальовок на обрану тему.

4. Питання для самоконтролю

1. Охарактеризувати особливості техніки жовткової темпері в українському станковому іконописі XV-XVIII ст.
2. Проаналізувати технологічні якості та особливості жовткової темпері.
3. Приготувати фарби на основі яєчної зв'язуючої.
4. Визначити художні матеріали галицьких майстрів XV-XVIII ст.
5. Охарактеризувати пігменти для ікономалярства.
6. Знати технологічні особливості виготовлення основи для іконопису та ґрунтування.
7. Охарактеризувати технологію накладання рельєфного тла та різьбленого орнаменту для оздоблення ікон.
8. Визначити технологічні особливості золочення в іконописі.
9. Описати послідовність виконання темперного живопису.
10. Проаналізувати технологічні особливості оліотемпері – найпоширенішої технології малярства в Галичині у XVIII ст..

11. Охарактеризувати техніку клейового живопису в українському малярстві XV-XVII ст..
12. Описати техніку і технологічні особливості акрилового живопису.
13. Визначити технологічні особливості олійного живопису в українському малярстві.
14. Охарактеризувати технологічні особливості малярства на склі.
15. Описати послідовність виконання ікони на склі.
16. Визначити іконографію Ісуса Христа (Христос Пантократор та Христос Еммануїл).
17. Проаналізувати іконографію Богородиці в українському іконописі. (Типологія).
18. Визначити символіку кольорів в іконописі.
19. Проаналізувати іконографію празникових ікон.
20. Охарактеризувати іконографію намісних ікон та інших іконографічних сюжетів.
21. Визначити іконографічні особливості житійних ікон в українському мистецтві.
22. Проаналізувати іконографію сюжетів «Страшний Суд» і «Страсті Христові».
23. Визначити структурні особливості українського іконостасу.
24. Проаналізувати розвиток сучасного сакрального мистецтва.
25. Охарактеризувати творчість сучасних іконописців Галичини.

6. Оцінювання результатів самостійної роботи

Контроль самостійної роботи відбувається у формі усних опитувань, письмових експрес-опитувань та оцінювання самостійно виконаних письмових творчо-практичних завдань.

Максимальна кількість балів, яку можуть отримати студенти за теми самостійної роботи							Загальна сума балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	
2	3	3	3	3	3	3	20

8. Рекомендована література

Базова

1. Александрович В. Західноукраїнські малярі XVI століття / В. Александрович. – Львів, 2000. – 310 с.
2. Бендюк М. 150 святинь Великої Волині / М. Бендюк, В. Луц, О. Харват. – Рівне : ВД«Укрпол», 2011. – 223 с.
3. Гелитович М. Ікони Старосамбірщини XIV– XVI століть зі збірки Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького/ М.Гелитович. – Львів : Свічадо, 2010. – 240с.
4. Димитрій (Ярема), Патріарх. Іконопис Західної України XVI – поч. XVII ст. / Патріарх Димитрій (Ярема) / наук. ред. М. Гелитович ; упоряд. К. Маркович. – Львів : Друкарські куншти, 2017. – 595, (1) с. : іл.
5. Жолтовський П.М.Український живопис XVII – XVIII ст./ П.М. Жолтовський. – К.: Наук. думка, 1978. – 327 с., іл.
6. Жолтовський П.М. Художнє життя на Україні XVI – XVIII ст. – К.: Наук. думка, 1983. – 179 с., іл.
7. Іванчо І. Ікона та літургія./ Пер. з угорськ. о. Л. Пушкаш. Іванчо Іштван. – Львів: Свічадо, 2009. – 500с.
8. Катрій Юліан. Пізнай свій обряд / Юліан Катрій. – Львів: Свічадо, 2004. – 471 с.
9. Креховецький Я. Богослов'я та духовність ікони / Я. Креховецький. – Львів: Свічадо, 2000. – 184 с.
10. Крип'якевич І. Історія української культури / за загальною редакцією І. Крип'якевича. – 4-те вид., стереотип. – К.: Либідь, 2002. – 656с.
11. Лепакін В. Ікона та канонічність / Пер. з рос. Т. Тимо. – Львів: Свічадо, 2001.- 288 с.
12. Лубський В.І. Релігієзнавство : Підручник. / В.І. Лубський, В.І. Теремко, М.В. Лубська. – К.: Академвидав, 2003. - 432 с.
13. Новікова К. На перехресті світу і духу. Короткий нарис про сакральний живопис України. – К.: Темпера, 2013.- 328 с. іл..
14. Овсійчук В.А. Класицизм і романтизм в українському мистецтві / В.А. Овсійчук. – К.: Дніпро, 2001. – 444с.
15. Овсійчук В.А. Майстри українського барокко. Жовківський художній осередок/ В.А. Овсійчук. – К. : Наукова думка, 1991. – 400 с.

16. Овсійчук В. Нариси з історії українського мистецтва. Українське мистецтво XIV – першої половини XVII століття / В. Овсійчук. – К.: Мистецтво, 1985. – 176 с.

17. Овсійчук В. Оповідь про ікону / В. Овсійчук, Д. Кривавич. – Львів: Інститут народознавства НАН України, 2000. – 297 с.

18. Овсійчук В. Українське малярство X – XVIII століть. Проблема кольору / В. Овсійчук. – Львів: Інститут народознавства НАН України, 1996. – 480 с.

19. Откович В.П. Народна течія в українському живопису XVII – XVIII століть / АН УРСР. Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М.Т.Рильського. Львівське відділення. Відп. Ред. М.І.Моздир / В.П. Откович. – К.: Наукова думка, 1990. – 94 с.

20. Откович В. Українська ікона XIV – XVIII століття / В. Откович В. Пилип'юк. – Львів: Світло і Тінь, 1999. – 97 с.

21. Откович В. Українська народна ікона / Альбом. – Л.: Ліга-Прес; 2010. – 100 с., ілюст.

22. Свенціцька В., Сидор О. Спадщина віків / В. Свенціцька, О. Сидор. – Львів: Каменяр, 1990. – 72 с.

23. Свенціцька В. Світ очима народних майстрів. Українське народне малярство XIII – XX століть / В. Свенціцька, В. Откович – К.: Мистецтво, 1991. – 304 с.

Додаткова література:

1. Микола Бідняк. Живопис, графіка. Книга-альбом, «Мистецтво», м. Київ, 2008, 608 с.

2. Станкевич М. Словник українського сакрального мистецтва / Михайло Станкевич, Софія Боньковська, Роман Василик, Людмила Герус, Ростислав Забашта; В.о. НАН України. Ін-т народознавства; Наук. ред. Михайло Станкевич. – Львів: Ін-т народознавства НАН України, 2006. – 288 с.

3. Степовик Д. Історія української ікони X – XX століть / Д. Степовик. – К.: Либідь, 2008. – 440 с.

4. Український іконопис XII-XIX ст. з колекції НХМУ: Альбом / упоряд. Ю. Литвинець; авт. ст. Л. Членова. – Хмельницький: Приватна фірма "Галерея"; К.: ТОВ "Артанія Нова", 2005. – 256 с.: іл.

Інформаційні (Інтернет) ресурси

1. Релігійно-Інформаційна Служба України. – Режим доступу: https://risu.ua/ikonografiya-bogorodici_t10554

2. Іконописна школа Українського католицького університету. – Режим доступу: [https://radruzh.org/news/pysannja-lyku-udoskonalennja-ikonopysnoji-majsternosti-/](https://radruzh.org/news/pysannja-lyku-udoskonalennja-ikonopysnoji-majsternosti/)

3. icon_experience – Режим доступу: https://www.tiktok.com/@icon_experience

